

Univerza v Mariboru

Fakulteta za naravoslovje
in matematiko

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet:	Bioindikacija in Biomonitoring
Course title:	Bioindication and Biomonitoring

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
Biologija in ekologija z naravovarstvom, 2. stopnja	/	1,2	Poletni / zimski
Biology and Ecology with Nature Conservation, 2 nd cycle	/	1,2	Summer / Winter

Vrsta predmeta / Course type

Izbirni predmet / Elective course

Univerzitetna koda predmeta / University course code:

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Vaje Tutorial	Klinične vaje work	Druge oblike študija	Samost. delo Individ. work	ECTS
15	15		15		135	180/6

Nosilec predmeta / Lecturer:

Samar Al Sayegh Petkovšek

Jeziki /

Predavanja / Lectures: Slovenski / Slovenian

Languages:

Vaje / Tutorial: Slovenski / Slovenian

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:

Jih ni.

Prerequisites:

No prerequisites.

Vsebina:

Content (Syllabus outline):

0) Predstavitev in definicija okoljskih monitoringov s poudarkom na vlogi biomonitoringov.

A) Osnove in definicija bioindikacije in biomonitoringa:

- predstavitev in definicija vrst (akumulacijska, senzitivna in retrospektivna bioindikacija) in nivojev bioindikacije (kazalci, akumulatorji in monitorji);
- predstavitev prednosti in slabosti posamezne vrste/nivoja bioindikacije;
- biomonitoringi kot nadgradnja in dopolnitev kemijskih monitoringov onesnaženosti okolja;
- povezava z ekotoksikološkimi raziskavami (ocene tveganja za okolje in ljudi).

B) Uporaba bioindikatorskih organizmov in primeri biomonitoringov v vodnih in kopenskih ekosistemih:

- Vodni ekosistemi: uporaba različnih vrst bioindikatorskih organizmov kot akumulacijskih bioindikatorjev (npr. ribe, makrofiti) in predstavitev vrednotenja kakovosti površinskih voda z izračunom saprobne indeksa življenjske združbe na osnovi pojavljanja fitobentosa in makrozoobentosa.
- Kopenski ekosistemi: uporaba različnih bioindikatorskih organizmov za določitev stanja oziroma onesnaženosti okolja (npr. nevretenčarji, vretenčarji, iglice smreke, tipi ektomikorize, gozdni sadeži (trosnjaki višjih gliv, plodovi lesnatih vrst, jagodičje), drevesne branike, višje rastline in lišaji).

C) Primeri biomonitoringov v okolici večjih emisijskih virov:

- Ribe kot bioindikatorji obremenjenosti šaleških jezer s kovinami;
- Biomonitoring gozdnega ekosistema vplivnega območja Termoelektrarne Šoštanj z uporabo iglic smreke, trosnjakov višjih gliv, epifitskih lišajev in drevesnih branik;
- Mali sesalci kot bioindikatorji onesnaženosti okolja v okolici različnih emisijskih virov (TEŠ, bivša topilnica svinca v Zgornji Mežiški dolini, promet);
- Deževniki kot bioindikatorji onesnaženosti tal;
- Trosnjaki višjih gliv (gobe) kot akumulacijski in senzitivni akumulatorji onesnaženosti gozdnih rastišč; Plodovi lesnatih vrst in jagodičje kot akumulacijski bioindikatorji onesnaženosti gozdnih rastišč.

0) Presentation and definition of different types of environmental monitoring with emphasis on significance of biomonitoring.

A) Fundamentals and definition of bioindication and biomonitoring:

- presentation and definition of types of bioindications (accumulative, sensitive, retrospective) and bioindicative levels (indicators and monitors);
- presentation of the strengths and weaknesses of different type/level of bioindication;
- biomonitoring as an upgrade and supplement of the chemical monitoring of environmental pollution;
- connection to the ecotoxicological studies (environmental risk assessment and public health).

B) The use of bioindicator organisms and presentation of biomonitoring carried out in aquatic and terrestrial ecosystems:

- Aquatic ecosystems: the use of different types of bioindicator organisms as accumulative bioindicators (eg., fish, macrophytes) and presentation of the evaluation of the surface water quality by calculating the saprobic index of biotic communities on the basis of the occurrence of phytobenthos and macrozoobenthos.
- Terrestrial ecosystems: the use of different bioindicator organisms to determine the status or environmental contamination (eg., invertebrates, vertebrates, spruce needles, types of mycorrhizae, forest fruits (fruiting bodies of higher fungi, wild berries and fruits of woody species), tree rings, higher plants and lichens).

C) Examples of biomonitorings in the vicinity of large emission sources:

- Fish as bioindicators metal pollution of the Šalek lakes;
- Biomonitoring of forest ecosystem in the emission area of the Šoštanj thermal power plant using spruce needles, fruiting bodies, epiphytic lichens and tree rings;
- Small mammals as bioindicators of environmental pollution in the vicinity of different emission sources (thermal power plant, former lead smelter in the Upper Meža Valley, roads);
- Earthworms as bioindicators of polluted soil;
- Fruiting bodies of higher fungi (mushrooms) as accumulative and sensitive bioindicators of forest site pollution;
- Wild berries and fruits of woody species as accumulative bioindicators of forest site pollution.

Temeljni literatura in viri / Readings:

Temeljni viri / Basic:

- Sutter II, G. W., *et al.*, 2016. Ecological Risk Assessment (2nd Edition). CRP Press.
- Aritola, J. F. *et. al.*, 2004. Environmental monitoring and characterization. Elsevier Academic Press, San Diego
- Markert, B. A., Breure A. M., Zechmeister, H. G. (Eds), 2003. Bioindicators & Biomonitors, Principles, Concepts and Applications (Trace Metals and Other Contaminants in the Environment 6), 997 str., Elsevier

Priporočeni viri / Recommended:

- Paustenbach, D., Galbraith, D., 2006. Biomonitoring and Biomarkers: Exposure Assessment Will Never Be the Same Environ Health Perspect 114(8):1143-9. Review.
- Beyer, W.N., Heinz, G.H., Redmon-Norwood, A.W. (Eds), 1996. Environmental contaminants in wildlife. SETAC Special Publications Series, Lewis Publisher.
- Batič, F., 2002. Bioindication of sulphur dioxide pollution with lichens. In: Kranner I, Beckett RP, Varma AK, editors. Protocols in Lichenology. Springer Lab Manual. p 484-503.

Cilji in kompetence:

Cilji predlaganega izbirnega predmeta so:

- seznanitev z metodami spremljanja in nadzovanja onesnaženosti vodnih in kopenskih ekosistemov;
- poznavanja različnih vrst bioindikacije in razumevanje prednosti uporabe posameznih vrst bioindikacije;
- seznanitev z uporabo metod za oceno tveganja za okolje in ljudi kot dopolnitev bioindikacije;
- poznavanje prednosti biomonitoringa v primerjavi s kemijskimi monitoringi;
- seznanitev s principi uporabe različnih bioindikatorskih organizmov;
- seznanitev s primeri dobre prakse na področju izvajanja biomonitoringov;
- prenos teoretičnega znanja v prakso.

Objectives and competences:

The objectives of propose course title are:

- to become familiar with the methods of monitoring of pollution of aquatic and terrestrial ecosystems;
- to acquire the knowledge of different types of bioindication and to understand the benefits of using various types of bioindication;
- to become familiar with ecological risk assessment;
- to acquire the knowledge of the advantages of biomonitoring compared to chemical monitoring systems;
- to become familiar with the principles of the use of different bioindicator organisms;
- to become familiar with examples of good practice in the implementation of biomonitoring;
- to transfer of theoretical knowledge into practice.

Predvideni študijski rezultati:

Po uspešno opravljeni učni enoti naj bi bili študenti zmožni:

- vrednotiti antropogene vplive na okolje;
- poznati pomen bioindikacije;

Intended learning outcomes:

By the end of this course students should be able to:

- evaluate anthropogenic impacts on the environment;

<ul style="list-style-type: none"> • razlikovati vrste in nivoje bioindikacije; • uporabljati različne bioindikatorske organizme. <p><u>Prenesljive/ključne spretnosti in drugi atributi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • sposobnost vključevanja pridobljenega znanja v načrtovanje aplikativnih raziskav; • sposobnosti načrtovanja in izvedbe biomonitoringov; • sposobnost uporabe različnih bioindikatorskih organizmov za spremljavo stanja okolja, upoštevanje tip in vrsto onesnaževanja; • sposobnosti vrednotiti rezultate biomonitoringov; • sposobnost sodelovati pri načrtovanju programov varstva okolja in ostalih poročilih o stanju okolja. 	<ul style="list-style-type: none"> • know the importance of biondication; • discriminate the types and levels of biondication; • use of different bioindicator organisms. <p><u>Transferable / Key Skills and other attributes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ability to integrate acquired knowledge in the design of applied research; • ability to design and implement biomonitoring; • ability to use a variety of bioindicator organisms for monitoring the state of the environment, taking into account the type and nature of contamination; • ability to evaluate the results of biomonitoring; • ability to participate in planning programs for environmental protection and other reports regarding the state of the environment.
--	---

Metode poučevanja in učenja:

<ul style="list-style-type: none"> • predavanje, • seminar, • terenske vaje.

Learning and teaching methods:

<ul style="list-style-type: none"> • lectures, • seminar, • field work.
--

Delež (v %) /

Načini ocenjevanja:

Weight (in %)

Assessment:

<p>Način (pisni izpit, ustno izpraševanje, naloge, projekt):</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisni izpit, • seminar (priprava predloga biomonitoringa). 	<p>60 %</p> <p>40 %</p>	<p>Type (examination, oral, coursework, project):</p> <ul style="list-style-type: none"> • written exam, • seminar essay (to prepare biomonitoring draft).
--	---------------------------------------	--

Reference nosilca / Lecturer's references:

<p>Al Sayegh Petkovšek S., 2019. Analiza uspešnosti vzpostavitve nadomestnega habitata Črni log – Hotiška gmajna s poudarkom na rastni uspešnosti sadik = Analysis of the success of introduction of replacement habitat Črni log - Hotiška gmajna with emphasis on growth efficiency of planted seedlings. Gozdarski vestnik, letn. 77, št. 5/6, str. 211-231. [COBISS.SI-ID 5446310]</p> <p>Al Sayegh Petkovšek S., Kotnik, K., Bužan, E., Pokorny, B. 2019. Strokovne podlage za zagotovitev ustreznih migracijskih koridorjev velikih zveri in drugih vrst velikih sesalcev na AC odseku Vrhnika-Postojna: DP-VŠVO-57-01/19. Velenje: Visoka šola za varstvo okolja, 2019. V, 78 str., ilustr. [COBISS.SI-ID 5409446]</p>

Al Sayegh Petkovšek S., Klemen K., Pokorny B. 2020. Strokovne podlage za izdelavo navodil in tehničnih specifikacij za zagotovitev migracijskih koridorjev živali na območju železniške infrastrukture. Velenje: Visoka šola za varstvo okolja, 210 str. [COBISS.SI-ID 30466563]

Al Sayegh Petkovšek, S., Kunej, U., Alagić, A., Flajšman, K., Levanič, T., Pokorny, B. 2021. Namestitev zvočnih in svetlobnih (modrih) odvrtačal za divjad na odsekih državnih cest v letih 2018–2020: zaključno poročilo monitoringa za sklopa 1 in 2. Velenje: Visoka šola za varstvo okolja, 2021. IX, 100 str., ilustr. [COBISS.SI-ID 104342019]

Al Sayegh Petkovšek S., Kotnik K., Banič D. A., Golob A., Lampič A., Školnik Škrabe K., Strah S. 2022. Monitoring dvoživk na cesti R3-724/4210 Berkovci–Kobilje od km 1+280 do km 2+850 na območju naselja Prosenjakovci: končno poročilo s predlogom ukrepov. Velenje: Fakulteta za varstvo okolja, 2022. IV, 62 str., ilustr. [COBISS.SI-ID 134712835]